

Justitiedepartementet

Genomförande av student- och forskardirektivet (Ds 2018:37)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 12 september 2018 (Ju2018/04280/L7) ombetts att yttra sig över promemorian *Genomförande av student- och forskardirektivet* (SOU 2018:37).

I promemorian lämnas förslag till genomförande av det så kallade student- och forskardirektivet,¹ som ersätter studentdirektivet och gästforskardirektivet. I dag regleras villkoren för att beviljas uppehållstillstånd för forskning och för studier på högskolenivå i utlänningsförordningen. Även villkoren för uppehållstillstånd för familjemedlemmar till gästforskare och uppehållstillstånd efter avslutade högskolestudier i Sverige regleras i förordningen. För övriga kategorier som omfattas av det omarbetade direktivet kan uppehållstillstånd beviljas med stöd av en generell bestämmelse i utlänningslagen om tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete eller studier. I promemorian föreslås att grunderna för att bevilja uppehållstillstånd enligt det omarbetade student- och forskardirektivet ska regleras i ett särskilt kapitel i utlänningslagen. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytes-program eller utbildningsprojekt för au pair-arbete.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian innehåller inte någon analys av förslagen i förhållande till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

ILO-kommittén vill erinra om att följande ILO-konventioner är av särskilt intresse med hänsyn till förslagen i promemorian:

Konvention nr 143

Av särskild betydelse för regelverk om arbetskraftsinvandring är ILO:s konvention nr (143) om missbruk i samband med migration och om främjande av likställdhet med avseende på möjligheter och behandling. Konventionen ratificerades av Sverige år 1982 (prop. 1981/82:146). Konvention nr 143 innehåller en första del om missbruk i samband med migration och en andra del om främjande av migrerande arbetstagares likställdhet avseende bland annat anställning och yrkesutövning, social trygghet och fackliga rättigheter. Konventionen innehåller ingen allmän definition av vilka som omfattas av begreppet ”migrerande arbetstagare”. Det finns dock en definition avseende del II i konventionen där det anges att ”i denna del av konventionen avser uttrycket ”migrerande arbetstagare” en person som beger sig eller har begett sig från ett land till ett annat för att få sysselsättning på annat sätt än för egen räkning och innefattar var och en som i föreskriven ordning fått tillträde som migrerande arbetstagare”. Det anges vidare att del II av konventionen inte är tillämplig på ”personer som speciellt kommit för att studera och utbilda sig”. ILO-kommittén gör dock bedömningen att konvention nr 143 bör vara tillämplig i vart fall i förhållande till vissa av de personkategorier som omfattas av förslagen i promemorian.²

Återkallande av tillstånd

I promemorian föreslås att ett uppehållstillstånd kan återkallas om förutsättningarna för att bevilja tillståndet inte längre är uppfyllda, dvs. om utlänningen inte längre innehar den anställning eller motsvarande som låg till grund för ansökan om uppehållstillstånd. Artikel 8 i ILO:s konvention nr 143 anger att en migrerande arbetare som lagligen vistas i landet inte ska anses befinna sig i en illegal situation och inte drabbas av ett återkallande av uppehålls- och

² Vad gäller den närmare innebörden av konvention nr 143, inklusive närmare om definitionen av migrerande arbetstagare, kan ILO-kommittén hänvisa till ILO:s expertkommittés rapport *Promoting fair migration* från arbetskonferensen 2016: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_453898.pdf.

arbetstillståndet enbart för att denne har förlorat sin anställning. ILO-kommittén gör bedömningen att det borde ha gjorts en analys av hur promemorians förslag i den delen förhåller sig till artikel 8 i ILO:s konvention nr 143.

Rätt till likabehandling

Promemorian gör bedömningen att den rätt till likabehandling som finns i student- och forskardirektivet redan uppfylls genom befintlig rätt. Artikel 10 i konvention nr 143 kräver att varje medlemsstat utformar och genomför en politik som syftar till att garantera likställdhet avseende anställning och yrkesutövning, social trygghet, fackliga och kulturella rättigheter samt individuella och kollektiva friheter för såväl migrerande arbetstagare som lagligen vistas i landet som för deras familjer. ILO-kommittén gör bedömningen att förslagen i promemorian är förenliga med artikel 10 i konvention nr 143.

Familjeåterförening

Promemorian föreslår att familjemedlemmar till en person som har beviljats ett uppehållstillstånd för forskning ska beviljas uppehållstillstånd. Det framgår även att det inom rådande ordning är möjligt att utfärda uppehållstillstånd för familjemedlemmar till en person som beviljats ett uppehållstillstånd för studier i de fall då försörjningen är ordnad. Däremot anges inget i övrigt i promemorian om familjeåterförening i förhållande till övriga personkategorier som omfattas av direktivet. Artikel 13 i konvention 143 anger att en medlemsstat ska underlätta återföreningen av familjerna till alla migrerande arbetstagare som lagligen vistas inom dess territorium. ILO-kommittén gör bedömningen att det borde ha gjorts en analys i promemorian av hur förslaget förhåller sig till artikel 13 i ILO:s konvention nr 143 beträffande övriga personkategorier som omfattas av direktivet.

Konvention nr 111, 118 och 189

Förslagen i promemorian om likabehandling berör även ILO:s konvention (nr 111) angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning, ILO:s konvention (nr 118) angående utlänningars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet och ILO:s konvention (nr 189) om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. Konvention 111 ratificerades av Sverige år 1962 (prop. 1962:70) och är en av ILO:s kärnkonventioner. Den syftar till att främja likställdhet och avskaffa diskriminering i fråga om anställning och yrkesverksamhet. Konvention 118 ratificerades av

Sverige år 1962 (prop. 1963:29) och syftar till att främja utlänningars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet. Även konvention nr 189, som riksdagen nyligen har godkänt att Sverige ansluter sig till, innehåller bestämmelser om likabehandling av hushållsarbetare. Som anges ovan görs i promemorian bedömningen att de krav på likabehandling som finns i student- och forskardirektivet redan uppfylls genom befintlig rätt. ILO-kommittén gör bedömningen att förslagen i promemorian är förenliga med konvention nr 111, 118 och 189.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén beklagar att det i promemorian inte finns någon genomgång av förslagen i förhållande till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner.

ILO-kommittén gör bedömningen att det finns skäl att analysera vissa delar av förslaget utifrån ILO:s konvention nr 143.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson och ledamöterna Catharina Nordlander, Barbro Köhler Krantz, Niklas Beckman, Anna Svanestrand, Ellen Nygren, Oscar Ernerot, Elise-Marie Donovan och ersättaren Ola Brinnen.

Närvarande har även varit ersättarna Thomas Janson, Anna Gustafsson och Sophie Silverryd, experterna Atosa Ansvazadeh, Mira Hjem Östh och Christina Janzon, samt Annette Elfborg, Hanna Svensson och Linnéa Blommé från sekretariatet.

Ärendet har handlagts undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Linnéa Blommé
Sekreterare